

*Кранустін Віталій,
студент факультету урбаністики та просторового планування,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

АДВОКАТСЬКА ЕТИКА: ЗАСАДИ ТА ПРИНЦИПИ

Діяльність адвоката як і будь-яка інша діяльність має дві сфери існування. Умовно їх можна розділити на легістську та практичну. Легістську (від лат. lex (legis) – закон) – в основі містить державне закріплення існування самого інституту адвокатури, правове регулювання діяльності, особливості статусу адвокатів і т.п., цю сферу можна назвати ідеальною, адже вона відображає те, якою має бути діяльність адвоката. Інша сфера – практична, яка є відображенням накладення реального життя на цей каркас ідеальної моделі адвоката та адвокатури. Відповідна, ця сфера складається з сукупності можливих варіантів поведінки адвоката, з можливості застосування не лише закону, а й загальнолюдських моральних норм, переконань сумління, уявлень про право у його етичній формі – права справедливості.

Норми моралі регулюють суспільні відносини, коли право не встановлює для них конкретних моделей поведінки. Загальні правові норми так чи інакше регламентують поведінку адвокатів, і в таких випадках йдеться про виконання не певних морально-етичних норм, а насамперед норм закону. А виконання норми закону і є однією з етичних норм діяльності адвоката.

Мораль – це елементарні правила поведінки.

Етика адвоката – це моральні принципи та цінності, що надають відповідного забарвлення його професійним обов'язком. Це не лише те, що адвокат зобов'язаний виконувати в силу свого юридичного статусу, а й те, яким чином це найкраще виконувати.

Адвокатська етика має своєю метою допомогти виховувати і системно осмислити моральні принципи, що існують у суспільстві, та сформувати у суспільстві позитивну оцінку інституту адвокатури.

Етика впливає на всі сторони нашого життя. Вона впливає на нас позитивно, тому що змушує аналізувати свої вчинки, брати на себе відповідальність за них, оцінювати власні дії, самоудосконалюватися.

Разом із прописними етичними нормами, тобто закріпленими законодавчо, існують і неписані. У деяких адвокатських об'єднаннях та юридичних компаніях існують правила поведінки, прийняті цим об'єднаннями і компаніями, що санкціонуються ними ж.

Правила адвокатської етики, прийняті Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України у 1999р. Всі ці кодекси мають на меті підтримання високого рівня професійної діяльності, престижу, соціальної цінності кожної з професій, встановлення до неї довіри з боку суспільства.

У світовій практиці відомі етичні кодекси адвокатів – кодекси, що являють собою сукупність етичних правил професійної поведінки адвокатів.

Слід зазначити, що чинний Закон України «Про адвокатуру» встановлює дотримання Правил адвокатської етики, як один із основних обов'язків адвоката.

Правила адвокатської етики було схвалено Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999р. Вони складаються з преамбули та дев'яти розділів: загальні положення, основні принципи адвокатської етики, відносини адвоката з клієнтами, відносини адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу, відносини між адвокатами, дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката, адвокатське об'єднання як суб'єкт відносин щодо забезпечення дотримання правил адвокатської етики, відповідальність за порушення правил адвокатської етики.

Професія адвоката досить своєрідна, і ті вимоги, які вона ставить – послуговуватись закону та мають діяти в інтересах клієнта. Тому обов'язки адвоката лежать у сфері і юридичній, і моральній. У галузі адвокатської етики ці дві сфери переплітаються. Для того, щоб детально розглядати будь-яку діяльність, треба знати та розуміти, на яких принципах вона побудована.

Принцип чесності, очевидно, ширший від принципу законності. Адже не завжди те, що відповідає закону – відповідає і праву. Говорять: «це не чесно», маючи на увазі: «це не справедливо». Чесність – моральна характеристика, а

мораль завжди ширша ніж право, відповідно, способів її тлумачення набагато більше, чесність також передбачає справедливість.

Щодо компетентності, то цей принцип потрібно деталізувати. Компетенція вимірюється не сукупністю юридичних знань, а можливістю широко мислити, знаходити різні варіанти виходу із ситуації, та бачити кінцевий результат.

Сумлінність адвоката викликає відчуття впевненості клієнта в тому, що його захисник докладає максимум зусиль та застосовує всі знання для вирішення проблеми.

Вищезазначені принципи справді найважливіші, проте вони загальні, що дає підстави їх різнопланово тлумачити та розуміти. Тому завдання держави полягає у формальному визначенні переліку етичних засад.

В українських Правилах адвокатської етики визначено такі принципи: незалежність, дотримання законності, домінантність інтересів клієнта, неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами, конфіденційність, чесність та порядність, повага до адвокатської професії, культура поведінки, обмежене рекламування діяльності адвокатів. У такій сукупності розглянемо їх детальніше.

Незалежність адвокатури як правозахисного інституту проголошено у ст.4 Закону України «Про адвокатуру». Цей принцип деталізується в Правилах адвокатської етики, де йдеться вже про незалежність кожного окремого адвоката, незалежність у виконанні професійних обов'язків, що передбачає свободу від будь-якого впливу, тиску, втручання в діяльність, зокрема з боку державних органів, а також від впливу особистих інтересів.

Принцип незалежності дуже тісно співвідноситься з **принципом законності**. Закріпивши в правилах адвокатської етики юридичний принцип дотримання закону, увага зацентувалася на утвердженні принципу верховенства права та законності. Адвокат не може давати клієнту поради, свідомо спрямовані на полегшення правопорушень, або іншим чином умисно сприяти їх скоєнню клієнтом чи іншими особами.

З принципом законності тісно пов'язаний **принцип домінантності інтересів** клієнта. Власне, у відносинах з клієнтом так чи інакше реалізуються всі принципи адвокатської етики. Центральною фігурою таких відносин (з

позиції адвоката) повинен бути клієнт. Адвокат зобов'язаний виходити з переваги інтересів клієнтів перед своїми власними інтересами, інтересами колег, партнерів і т. д.

Згідно зі ст.30 Закону України «Про інформацію» інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на **конфіденційну** і **таємну**. Конфіденційна інформація – це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. Укладаючи угоду про надання правової допомоги, адвокат обіцяє, що інформація, якою володіє, користується чи розпоряджається клієнт, нікому відома не буде.

Адвокат має бути **чесним і порядним** як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті; не вдаватися до омани, погроз, шантажування, підкупу, використання важких матеріальних чи особистих обставин інших осіб або інших протизаконних засобів для досягнення своїх професійних чи особистих цілей; поважати права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими він спілкується в різних обставинах.

Принцип поваги до адвокатської професії впливає з важливості престижу адвокатури як незалежного професійного правозахисного об'єднання, кредом якого є встановлення верховенства права та утвердження справедливості в Україні. Адвокат, який поважає та цінить свою професію, який за щоденною рутиною бачить високі цілі та покликання адвокатури.

З вищезазначеним принципом переплітається **принцип культури поведінки**, який вимагає від адвоката як у своїй професійній діяльності, так і в приватному житті, дбати про престиж звання адвоката, забезпечувати високий рівень культури поведінки, поводити себе гідно, стримано, тактовно, по можливості зберігати самоконтроль і витримку, при здійсненні своєї професійної діяльності мати пристойний зовнішній вигляд.

Принцип обмеженого рекламування діяльності адвоката. Рекламування дозволено, проте обмежено. Принцип покликаний захистити адвокатуру від негайного впливу сучасних маркетингових технологій. Адже економічне поняття реклами перебуває в деякій суперечності з принципами адвокатської діяльності.

Конституція України проголосила найважливішу соціальну функцію адвокатури, а саме *забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах.*

Адвокатура України, відповідно до Закону України "Про адвокатуру" від 19.12.1992 р., є добровільним професійним об'єднанням. Вона функціонує на закріплених цим Законом **принципах** *верховенства закону, незалежності, демократизму, гуманізму та конфіденційності.*

Адвокат — це юрист, який покликаний своєю діяльністю, відповідно до Конституції та законів України, сприяти захисту прав і свобод, представляти інтереси громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм юридичну допомогу.

Надзвичайна важливість функцій адвокатури вимагає від адвокатів дотримання високих правових та етичних стандартів поведінки.

Список використаних джерел та літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996р. зі змінами від 20.10.2011р.// Відомості Верховної Ради України.
2. Закон України «Про адвокатуру» від 19.12.1992р. зі змінами від 02.05.2011р.// Відомості Верховної Ради України.
3. Правила адвокатської етики від 01.10.1999р.// Юридичний вісник України. – 1999р. - №6
4. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства від 1988р. kmdka.gov.ua
5. Поза кадром // Український юрист. – 2005р. - №9
6. Ватман Д.П. Адвокатская этика. – М., 1997р. – с.27
7. Стецовский Ю.М. Советская адвокатура. – М.:Высшая школа. 1989р. – с.135
8. Барщевский М.Ю. Адвокатская этика. 2001р. – с.168
9. Адвокатура України: Навчальний посібник: У 2 кн./ За ред. доктора юридичних наук, професора С.Я.Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007. – Кн.1. – 940с. – (Серія «Процесуальні науки»).